

Організація торгівлі

Група 2М-1

05.10.2023

Змістовий модуль 1. Організаційні моделі в системі торгівлі

Тема 2. Транспортно-експедиційні операції у торгівлі

Урок 19. Функції складів

Матеріал уроку:

Однією з основних функцій складів є нагромадження запасів у розмірах, які забезпечують безперебійність товаропостачання роздрібною торгівельною мережі.

Наступна основна функція складів є збереження товарних запасів. Збереження товарних запасів завжди пов'язана з деякими витратами, що змінюються в залежності від складності асортименту і фізико-хімічних властивостей товарів, що вимагають додаткових витрат по забезпеченню необхідних умов їхнього збереження. Непродуктивні витрати збереження можуть бути викликані скупченням зайвих запасів товарів на складах, втратами і псуванням товарів через недотримання умов встановленого режиму збереження та ін. Ці витрати носять випадковий характер, і їх поява пояснюється недоліками в організації складських операцій.

Важливою функцією складів є перевірка якості товарів, що надходять. Призначення цієї перевірки - запобігання надходженню недоброякісних товарів у торгівельну мережу і вплив на постачальників штрафом у випадках випуску продукції низької якості. Перевірка товарів, що надходять на склад за якістю, проводиться централізовано. Для цих цілей на складах формується група кваліфікованих фахівців, службу яких очолює головний товарознавець підприємства, які використовують самостійно зроблені способи бракеражу (аж до лабораторного аналізу), що дозволяє більш глибоко і ретельно оцінювати якість товарів.

Раціонально організоване складське збереження товарів, правильне розміщення й укладання забезпечують найбільш ефективне виконання іншої функції складів - формування і підбір асортименту товарів і відпуск їх у торгівельну мережу,

Підсортировочні операції, які здійснюються на складах, відіграють істотну роль в організації безперебійної реалізації товарів у роздрібній торгівельній мережі. В процесі підсортировки склади формують торгівельний асортимент і відбирають партії товарів за замовленням торгівельних підприємств у розмірах, що забезпечують ефективне використання площ збереження у магазинах. В процесі підсортировки на складі здійснюється часткова переупакування товарів, укладання їх у спеціальні контейнери, на піддони й у тар-устаткування. Окремі склади в процесі підготовки товарів для відпуски в торгівельну мережу здійснюють фасовку сипучих товарів (цукор, борошно, крупа та ін.). Ці підготовчі операції, виконувані на складах,

є визначеною послугою роздрібним торговельним підприємствам та сприяють формуванню позитивного іміджу підприємства, підвищують ефективність процесу товаропостачання роздрібній торговельній мережі.

Змістовий модуль 2. ПОНЯТТЯ, СКЛАД І СТРУКТУРА СУБ'ЄКТІВ СИСТЕМИ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ

Тема 5. Призначення, функції і класифікація товарних складів оптової торгівлі

Урок 20. Класифікація складів

Велика розмаїтість складських об'єктів, пов'язана з призначенням, особливостями технологічного й організаційного характеру окремих торговельних підприємств, викликає необхідність їхньої класифікації за різними ознаками, основні з яких приведені на рис.5.1.

Товарні склади класифікують в залежності від ролі в процесі руху товарів, призначення і характеру виконання функцій, асортиментної спеціалізації, режиму збереження, умов використання, відомчої приналежності, характеру транспортних зв'язків, особливостей устрою складських будинків і ряду інших факторів.

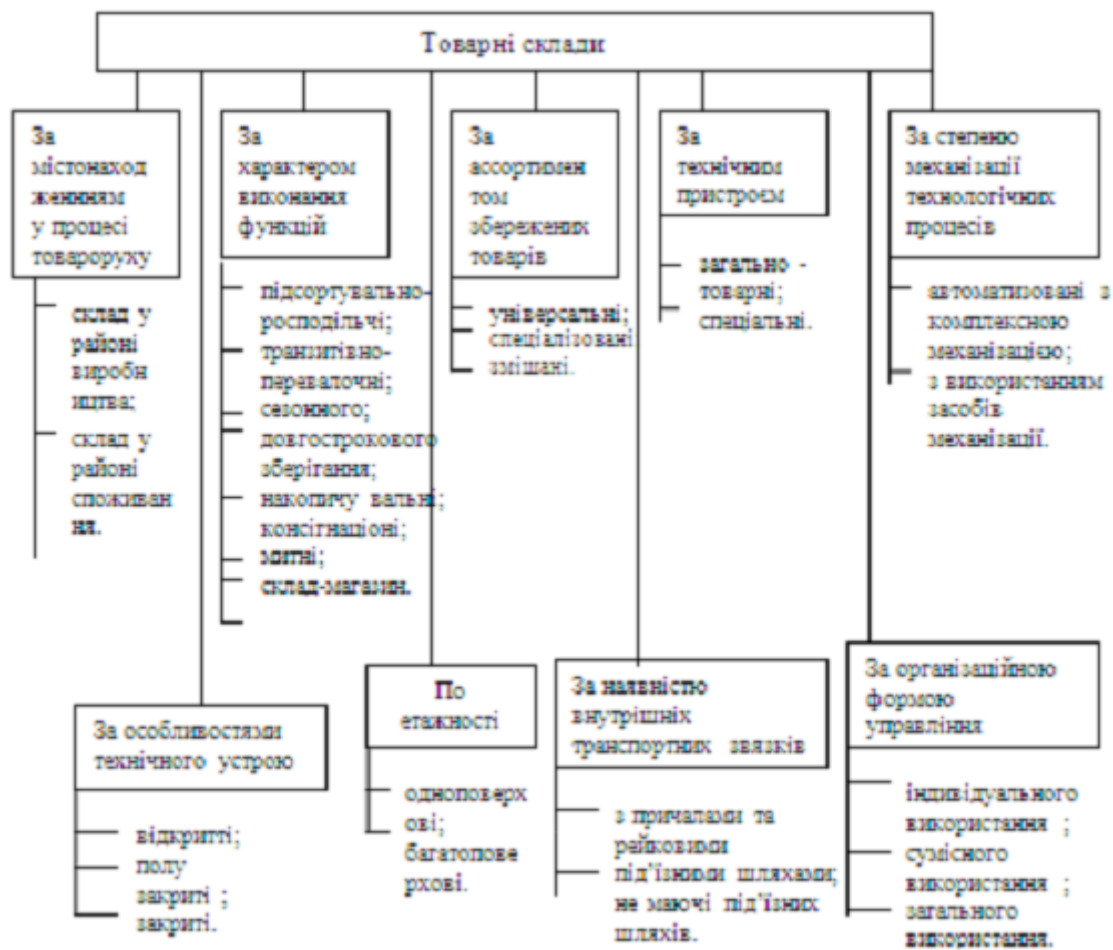

Рисунок 5.1 - Схема класифікацій товарних складів.

1) За містом розташування відносно загальних шляхів товаропросування. За цією ознакою вони поділяються на склади оптових підприємств районів виробництва товарів і склади оптових підприємств районів споживання.

2) За роллю в процесі руху товарів склади поділяють на підсортировочно-розподільні, накопичувальні, транзитно-перевалочні і тривалого збереження.

Підсортировочно-розподільні склади здійснюють нагромадження, формування і комплектування асортименту товарів для безперебійного товаро-постачання роздрібною торгівельною мережі (особливо товарами сезонного попиту). Це, в основному, склади оптових баз і роздрібних торгівельних підприємств районів споживання.

Накопичувальні склади призначені для концентрації великих розмірів товарних мас. Вони розміщуються, як правило, у джерел руху товарів, тобто в районах виробництва товарів народного споживання. Їхнє основне завдання - первинне нагромадження товарних запасів для відвантаження великих партій оптовим і роздрібним підприємствам районів споживання. Це, головним чином, склади вихідних і торгово-закупівельних баз великих промислових підприємств і виробничих фірм, а також заготівельних підприємств.

Транзитно-перевалочні склади здійснюють переважно технологічні операції з приймання, короткочасного збереження і відпустці вантажів. На цих складах відсутні спеціальні пристрої й устаткування для тривалого збереження товарів і проведення підсортировочних операцій. Ці склади призначені, в основному, для перевідправлення товарів з районів виробництва в райони споживання різними видами транспорту. Товари на цих складах не підлягають розпакуванню і підсортировці. Транзитно-перевалочні склади мають, в основному, оптові підприємства і звичайно розміщуються на залізничних станціях, у морських і річкових портах.

Завданням складів тривалого збереження товарів є нагромадження, збереження сезонних запасів і утворення необхідних резервів. Це, головним чином, склади системи заготівель агропромислового комплексу України.

Крім цього, у період формування ринкових відносин та розвитку зовнішньоекономічних відносин приватними суб'єктами ринку з'явилися нові організаційні форми складів. До них можна віднести: консигнаційні, дрібнооптові склади - магазини та митні склади.

Відмінною рисою консигнаційних складів є те, що вони знаходяться за кордоном та є власністю комісіонерів (консигнаторів). Здійснюють складські операції з товаром згідно з договором консигнації, який являє собою різновид договору комісії. Згідно цієї домовленості принципал (консигнант) постачає товари на склад агента (консигнатора) для їх подальшої реалізації на ринку консигнатора. На умовах консигнації реалізуються товари масового попиту і консигнатор здійснює виплати консигнанту поступово.

Дрібнооптові склади - магазини здійснюють продаж товарів невеликими партіями у широкому асортименті приватним підприємцям та бюджетним підприємствам в районі діяльності. Склади - магазини прості за конструкцією та технічним обладнанням, мають обмежені експлуатаційні витрати і чисельність робітників, працюють з використанням методу самообслуговування та самовивозу товарів споживачами. За рахунок

невеликого рівня витрат обігу забезпечують реалізацію товарів за більш низькими цінами, ніж у магазинах.

Митні склади (митні ліцензійні) необхідні для товарів, які перетинають межі країни. Відмінними рисами цих складів є митний розпорядок, при якому завезені товари зберігаються під митним контролем без стягування мита та податків (податок на додану вартість та акцизи) і без застосування до товарів заходів економічної політики (ліцензування тощо) на період зберігання, а товари, які експортуються з країни, зберігаються під митним контролем із застосуванням пільг, передбачених митним законодавством.

Такі склади можуть створюватися підприємствами та іншими юридичними особами, приватними підприємцями, а також фізичними особами, які займаються підприємницькою діяльністю.

Користуватися цими складами можуть всі українські, сумісні та іноземні суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності за умов дотримання ними законів України.

Митні ліцензійні склади можуть бути двох різновидів: загальнодоступний - для використання будь-якими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, та індивідуального користування (закриті) - для зберігання товарів, що належать власнику цього складу.

Власники ліцензійних складів сплачують Державному Митному Комітету України збір за митне оформлення товарів.

3) За товарною спеціалізацією склади поділяють на: універсальні, комбіновані, спеціалізовані й вузькоспеціалізовані.

На універсальних складах накопичують і зберігають товари усіх або більшості груп товарів. Це, головним чином, склади роздрібних торговельних підприємств і оптові бази системи споживчої кооперації.

Асортимент комбінованих складів включає кілька груп товарів, однорідних за попитом та умовами зберігання (тканини, одяг, культтовари, спорттовари).

Спеціалізовані склади мають в асортименті одну товарну групу (меблі, одяг, госптовари, кондитерські вироби, бакалійні товари).

До вузькоспеціалізованих відносять склади, що здійснюють технологічні операції з приймання, збереження і відпустки вузької групи або підгрупи товарів (шовкові тканини, головні убори, склади цукру, сховища для картоплі, цибулі, капусти, рослинної олії тощо).

4) За режимом збереження і технічною ознакою розрізняють склади загальнотоварні і спеціальні. На загальнотоварних складах можна зберігати різні товари, що не вимагають особливих умов зберігання і підтримки необхідного температурно-влагового режиму. У торгівлі непродовольчими товарами переважна кількість складів є загальнотоварними. Зі складів продовольчої торгівлі до загальнотоварних відносять склади бакалійних товарів оптових і роздрібних підприємств.

5) За розміром складської площі вони можуть бути: малі - до 1000 м², середні - до 5000 м², великі - до 50000 м².

Спеціальні склади призначені для товарів, що мають специфічні фізико-хімічні властивості і потребують особливого температурно-влогового режиму. Сюди відносяться, в основному, склади продовольчої і плодоовочевої торгівлі. Це холодильники, плодоовочесховища. Основні типорозміри спеціальних складів: 2500, 5000, 10000, 15000, 25000 т

одноразового збереження.

б) В залежності від форми користування і відомчої підпорядкованості розрізняють склади окремого (відомчого), спільного (кооперованого) і загального користування.

Склади окремого користування перебувають у віданні одного торговельного підприємства.

Склади окремого користування підрозділяють на: власні й орендовані. Власні перебувають на балансі торговельного підприємства, що вони обслуговують. Орендовані склади знаходяться в торговельних підприємств у тимчасовому користуванні. За експлуатацію цих складів з торговельних підприємств стягується орендна плата.

Склади кооперованого або спільного користування належать декільком торговельним підприємствам. Їх споруджують на об'єднані засоби цих підприємств, що дозволяє значно знизити витрати на будівництво й експлуатацію, створити великі складські господарства з високим рівнем організації складських робіт.

До складів загального користування відносяться спеціально побудовані складські будинки, приміщення яких здають у тимчасову експлуатацію будь-якій торговельній організації. Звичайно ці склади перебувають у віданні транспортних підприємств.

7) За характером зв'язку з транспортними магістралями – при ЖД путям, пристанські і міські.

8) За будівельно-конструктивними ознаками їх поділяють на одно- і багатоповерхові.

Одноповерхові склади здебільшого розташовуються за містом, бо у межах міської території проблеми їх розміщення пов'язані з архітектурно-планувальним рішенням зон міста та високою вартістю земельних ділянок. У зв'язку з цим в межах міської території розташовані багатоповерхові склади чи одноповерхові з підвалом.

Переваги одноповерхових складів:

- необмежена навантаженість на 1 кв. м площі підлоги;
- більш широкі можливості використання різних за вагою засобів механізації внутріскладського перевезення вантажу;
- нижча собівартість будівництва 1 кв. м складської площі;
- скорочення шляхів внутріскладської переробки, вантажу товарів;
- можливість максимального використання висоти складського приміщення;
- відсутність дорогого обладнання для міжповерхового переміщення товарів (ліфти, тощо);

більш високий коефіцієнт використання складської площі за рахунок відсутності шахт ліфтів, сходів та переходів.

До їх недоліків треба віднести необхідність земельної ділянки більшої площі та додаткове обладнання транспортних зв'язків (автомобільних доріг, залізничних шляхів).

Переваги багатопверхових складів:

менша площа земельної ділянки (в два рази);
 максимальне наближення до роздрібно-торгівельної мережі;
 більш оперативне виконання замовлень оптових покупців;
 скорочення транспортних витрат за рахунок зменшення радіусів постачання товарів.

До суттєвих недоліків цих складів відносять:

зменшення навантаження на міжповерхові перекриття, що не забезпечує повне використання висоти переміщень складу;
 труднощі у використанні засобів механізації, що збільшує витрати праці на складську обробку товарної маси;
 значні збитки корисної площі складу;
 висока собівартість зберігання одного умовного вагону.

Вказані недоліки в більшості випадків обмежують використання багатопверхових складів. На практиці формування складської мережі на території обласних центрів знайшло своє застосування при зберіганні окремих груп непродовольчих товарів періодичного попиту, таких як одяг, взуття, галантерея, парфуми тощо.

Домашнє завдання:

- 1, ст.50-55, конспект
2. Охарактеризувати функції складів.

Відповіді надсилати на адресу anylesik@gmail.com. В темі листа зазначаєте прізвище, групу, назву предмета; в тексті листа – номер та дату уроку.